

## Prøveoplæg



Skoletjenesten, Arbejdermuseet

### Arbejderklassen og demokratiet

Prøveoplægget indeholder 3 kilder, der tilsammen giver dig forskellige opfattelser af begreberne demokrati og lighed i 1800-tallets Danmark.

Kilderne skal inddrages aktivt i din besvarelse af de 3 spørgsmål.

Du har 40 minutters forberedelse.

#### **Spørgsmål 1**

- Der ønskes en definition af begrebet demokrati samt en kort beskrivelse af indførelsen af demokrati i Danmark.

#### **Spørgsmål 2**

- Der ønskes en redegørelse for og diskussion af arbejderklassens muligheder for politisk indflydelse i 1870'ernes samfund.

#### **Spørgsmål 3**

- Fra 1848 og frem til 1915 var et af de største problemer ved det unge danske demokrati valgretskravene, som bl.a. udelukkede kvinder og en stor del af arbejderklassen.
  - Hvad er efter din mening det største problem ved demokratiet i dag?
  - Hvad kan man gøre for at imødekomme dette problem?

## Kilde 1

**Den danske Grundlov blev indført 5. juni 1849. Kilde 1 beskriver Grundlovens tilblivelse og stammer fra Undervisningsministeriets hjemmeside –**

**[http://sekr.uvm.dk/historie/tekster\\_tidsoejle/tid\\_hist/dan\\_2\\_grund\\_48.html](http://sekr.uvm.dk/historie/tekster_tidsoejle/tid_hist/dan_2_grund_48.html)**

I løbet af 1700-tallet fremkom tanken om, at alle mennesker er født lige og frie. De har deres frihed, under forudsætning af at de ikke begår overgreb imod andre mennesker. For at forhindre dette er det nødvendigt med en vis statsmagt. Men hvordan kan man forhindre de regerende i at misbruge magten?

Den franske filosof Montesquieu (1689-1755) mente, at magten burde fordeles mellem 3 uafhængige institutioner. En lovgivende, en udøvende og en dømmende magt, der gensidigt kan kontrollere hinanden.

Da den senere kultusminister [D.G. Monrad \(1811-87\)](#) i 1848 skrev udkastet til den danske grundlov, var magtens tredeling derfor det grundlæggende princip:

- Den lovgivende magt kom til at ligge hos kongen og Rigsdagen i forening
- Den udøvende magt var hos kongen
- Den dømmende magt var hos domstolene

Danmark blev nu et konstitutionelt monarki, hvor kongen ikke kunne drages til ansvar for regeringens førelse. Kun ministrene, som kongen selv havde valgt, kunne drages til ansvar for regeringens beslutninger. Til gengæld var kongens underskrift kun gyldig, hvis en minister var medunderskriver.

Alle love og vigtige regeringsforanstaltninger blev forhandlet i statsrådet. Den øverste minister var [premierministeren](#). I Grundloven af 1866 indførtes betegnelsen [conseilspræsident](#), og først i 1915-grundloven blev den førende minister kaldt for [statsminister](#).

Rigsdagen kom til at bestå af to kamre - Folketinget og Landstinget. Folketinget havde 100 medlemmer, og Landstinget havde 51 medlemmer.

Valgret til Folketinget havde alle uberygtede mænd over 30 år med egen husstand. Landstinget valgtes af valgmænd, som selv var blevet valgt af folketingsvælgerne.

Kvinder, tjenestefolk samt mænd, der var straffede, umyndige eller ikke havde tilbagebetalt en modtaget fattighjælp, kunne ikke stemme. Kvinder fik først valgret ved grundloven af 1915.

Vælgerne mødte op på valgstedet, og valget foregik ved håndsoprækning. Var der tvivl om resultatet, kunne en af kandidaterne eller 50 vælgere forlange en offentlig, skriftlig afstemning. Den foregik ved, at vælgerne vandrede forbi valgkomiteen og bekendtgjorde, hvem de stemte på. Herefter blev der sat et kryds i valglisten. Hemmelig afstemning blev først indført i 1901.

For at være valgbar til Folketinget skulle man være 25 år eller derover. For at være valgbar til Landstinget skulle man være 40 år eller derover. En landstingsmand skulle også have betalt mindst 200 rdl. i skat eller have en årsindtægt på mindst 1200 rdl.

## Kilde 2

I foråret 1871 udkommer bladet "Socialistiske blade", som er underskrevet og udgivet af "En arbejder". Denne "arbejder" viser sig at være den tidligere reserveofficer Louis Pio. "Socialistiske Blade" indleder den begyndende faglige og politiske organisering af de danske arbejdere.

Uddraget i kilde 2 stammer fra avisen "Socialisten", hvori nedenstående passage indgår i artiklen "Til vore brødre, Danmarks arbejdere" fra den 22. juli 1871.

" Vi behøver ikke at opfinde midlerne (ideen til at forbedre de fattige kår) eller lede efter målet: med stedse stigende magt har de socialistiske ideer,- *Læren om alle menneskers ligeberettigelse til denne verdens såvel åndelige som legemlige goder*" (...)

"Imidlertid kan vi gerne her endnu en gang nævne de vigtigste sociale reformer, og de bliver da: fri og fælles folkeundervisning; fuldstændig lighed i politiske rettigheder (...) kvinders frigørelse (...) udstedelse af love, der sikrer arbejderen lige overfor kapitalisten"<sup>1</sup>

## Kilde 3

De tre ledere af den danske afdeling af Internationale, Louis Pio, Poul Geleff og Harald Brix, blev alle fængslet natten mellem den 4. og 5. maj 1872 i forbindelse med arbejdermødet søndag den 5. maj. Alligevel stillede Pio og Geleff op til folketingsvalget i september samme år. Det nystiftede parti Venstre erobrede flertallet.

Nedenstående kilde er et uddrag fra "En bygning vi rejser" af Oluf Bertolt, Ernst Christiansen og Poul Hansen.

"...Pio (der jo sad arresteret) fik i Københavns 5. kreds 199 stemmer, den ligeledes fængslede Geleff fik i 1. kreds 26 stemmer, cigarmager P.C. Johnsen i 9. kreds 37 stemmer, H.F. Christensen i 4. kreds 32 stemmer, pianosnedker V.T. Holst fik i 7. kreds 11 stemmer. I betragtning af, at Internationale på det tidspunkt må antages at have haft 5000 medlemmer i København, er resultatet nedslående, men forklaringen må for en del søges i, at fattig- og tyendebestemmelserne i stort omfang berøvede arbejderne valgretten. Andre frygtede for repressalier fra deres arbejdsgiver: Der var jo ikke hemmelig afstemning.

---

<sup>1</sup> Kapitalisten skal forstås som borgerskabet, de som sad på den politiske magt, ejede fabrikkerne og havde magten.